

Erasmus+ vo Fínsku

Rozhovory s účastníčkou Petrou a mentorkou Satu

Petra je študentkou piateho ročníka Gymnázia bilingválneho, T. Ružičku 3 v Žiline. Má vynikajúce študijné výsledky a niektoré zvyky a potreby iné ako väčšina jej rovesníkov. V školskom roku 2021/2022 sa zúčastnila s podporou projektu Erasmus+ individuálnej mobility vo Fínsku. Strávila dva mesiace vo fínskej rodine a študovala vo fínskej škole Schildtin lukio, ktorá je súčasťou konzorcia Gradia v Jyväskylä. Ponúkame vám rozhovor s Petrou a jej „mentorkou“ vo fínskej škole Satu.

Dôvod, pre ktorý sme urobili tieto dva rozhovory, spočíva práve v Petrinej inakosti podmienenej ľahkou formou poruchy autistického spektra (Aspergerov syndróm - AS). Hoci je výborná žiačka s obrovskou túžbou rozširovať si obzory, pri výraznom preťažení a pocite, že niečo nejde podľa jej predstáv, môže hroziť vyhorenie. Problémom, s ktorým bolo treba pri výmene rátať, je tiež potreba ľudí s AS držať sa opakovaných, zaužívaných vzorcov správania, pričom zmeny sú pre nich obrovskou výzvou. Práve preto komunikácia Petry s hosťiteľskou rodinou a podporným tímom vo fínskej škole prebiehala v online prostredí už pred samotným vycestovaním. Rovnako bolo potrebné rátať s určitými limitmi v oblasti sociálnych interakcií. Zaujímalo nás teda, ako sa Petrina hosťiteľská škola a rodina popasovali s výzvou prijať študenta so špeciálnymi potrebami, a ako túto svoju skúsenosť hodnotí Petra. Veríme, že rozhovor môže byť inšpiráciou aj pre ďalšie školy a ďalších odvážnych študentov.

Petra, prečo práve Fínsko?

Myslím, že ma viac priťahujú nielen severské krajiny, ale určite mám bližšie i k náture obyvateľov týchto štátov. Rovnako ma veľmi zaujímal fínsky školský systém a chcela som empiricky zistiť jeho klady a zápory.

Vo všeobecnosti panuje presvedčenie, že jednou z podmienok na to, aby žiak mohol vycestovať na výmenný pobyt do zahraničia, je, že musí byť komunikatívny, takmer až extrovertný, aby čo najľahšie zapadol a našiel si v novej krajine kamarátov. Bolo to tak aj u teba?

S veľkou určitosťou toto tvrdenie nepovažujem za pravdivé. Samozrejme, s danými vlastnosťami je jednoduchšie začleniť sa do nového kolektívu, ale nepovedala by som, že je to podmienka nevyhnutná pre každého študenta. Pre mňa bola najväčším problémom práve komunikácia s rovesníkmi a v tejto oblasti som sa musela nejednakrát prekonávať. I keď sa môže zdať, že to bola pomerne veľká nevyhoda, vďaka tomu som mala veľa času na štúdium a individuálne spoznávanie krajiny.

Ako prebiehal proces socializácie vo Fínsku? Pomáhali ti so začlenením sa do kolektívu učiteľa? Akým spôsobom?

Zo začiatku som sa snažila o isté zblíženie sa s ostatnými výmennými študentmi a snažila som sa čo najlepšie zapadnúť do kolektívu. Avšak po čase som zistila, že to bol príliš náročný a zdĺhavý proces, na ktorý som musela vynaložiť určité množstvo energie, ktoré mohlo byť investované i lepším spôsobom, a tak som sa opäť utiahla k štúdiu. O socializáciu sa starala najmä moja hositeľská mama Kirsi. Počas prázdnin, napríklad, zorganizovala u nás doma stretnutie všetkých výmenných študentov, aby som sa s nimi trochu viac spoznala. Kirsi veľmi záležalo na tom, aby som si z Fínska odniesla nové vedomosti i z oblasti medziľudských vzťahov.

Bolo to pre teba dôležité?

Myslím, že istý čas áno, ale postupne som si uvedomila, že je pre mňa dôležitejšie sústrediť sa na školu a upúšťať som od snahy začleniť sa do kolektívu.

Ako ty sama vnímaš fínskych spolužiakov a ich komunikáciu s tebou a prijatie nového, možno v istých ohľadoch odlišného človeka do triedy?

Môžem s určitosťou povedať, že komunikácia medzi nami bola obmedzená na minimum. Fínski študenti o mňa neprejavovali záujem a ja o nich taktiež nie. Väčšinou boli veľmi tichí a do hodín sa zapájali iba výnimočne. Myslím si, že ich mohlo odrádzať i moje viditeľné nadšenie pre učenie sa, čo na ľudí v mojom veku nepôsobí príliš prítiažlivo.

Je nejaký rozdiel medzi fínskymi a slovenskými študentmi?

Fínski študenti boli veľmi uzavretí. Na rozdiel od slovenských žiakov neprejavovali záujem o naše bližšie spoznanie a spriatelenie sa s nami. Myslím, že za to mohla ich bojzlivá náтура. Rovnako bolo pre mňa zaujímavé, že študenti vo Fínsku sú vedení k dokonalosti a je pre nich neznesiteľné robiť chyby a riskovať. Sú vedení k opatrnosti a rozvážnosti, zatiaľ čo študenti na Slovensku sú spontánnejší a veľmi často sa spoliehajú na šťastie a náhodu. Chvilami mi prekážalo ich badateľné a vedomé nerešpektovanie autority učiteľa.

Ak by si mala porovnať prístup slovenských a fínskych učiteľov k študentom, v čom je odlišný?

Vo Fínsku boli učitelia vnímaní ako rovní svojim žiakom. Komunikovali veľmi otvorene a bolo viditeľné, ako veľmi sa snažili pomáhať študentom, ktorí chceli v danom predmete dosiahnuť viac. Nevynucovali si pozornosť nezainteresovaných študentov, vďaka čomu sme mali dostatok

času venovať sa danému predmetu a nebolo potrebné nútiť tých, ktorí neprejavovali záujem získavať nové informácie a vedomosti. Myslím si, že jeden z najväčších rozdielov, bolo práve nenútené vystupovanie a nevytváranie umelého tlaku zo strany školy.

Akým spôsobom si si vytvárala rozvrh vo Fínsku? Ktoré predmety si študovala a ako by si hodnotila vyučovacie hodiny?

Mali sme celkovo na výber až 7 blokov, z ktorých sme si mohli vybrať vždy 1 predmet. Avšak, pre nás ako výmenných študentov, bolo odporúčané si vybrať najviac 5 z nich, vďaka čomu nám vznikli počas dňa i voľné hodiny, ktoré sme mohli využiť na štúdium do domovskej školy. Ja som mala Anglický jazyk 3, Anglický jazyk 7 (rozdiel je v úrovni, na ktorej sa študuje), Nemecký jazyk, Španielsky jazyk a Výchovu k zdraviu. I keď som chcela študovať prírodné vedy, kvôli jazykovej bariére to nebolo možné. Hodiny boli oveľa pomalšie a menej dynamické. Žiaci boli väčšinou nepozorní a nerešpektovali učiteľov, čo narúšalo pravidelný chod vyučovania. Napriek tomu hodnotím veľmi pozitívne prístup vyučujúcich, ktorí robili hodiny vždy iné a zaujímavé.

Koľko času si venovala štúdiu po škole?

Táto rutina sa nezmenila ani vo Fínsku. Celý svoj voľný čas som venovala štúdiu, a keďže som nemusela ráno tak skoro vstávať, mohla som tento interval predĺžiť až do neskorých nočných hodín. Mojmým zvykom je učiť sa i počas jedenia, takže povedala by som, že som sa vzdelávala a pripravovala do školy nepretržite. Koniec koncov, to bol zámer môjho výmenného pobytu.

Podme sa porozprávať o živote v cudzej rodine v cudzej krajine. Povieš mi o nej niečo? Akí ľudia to boli?

So životom v rodine Silonsaari som bola nadmieru spokojná. Najväčšmi som si rozumela s dvomi najmladšími sestrami, Alissou a Silviou. Počas víkendov sme spolu skákali na trampolíne a s Alissou sme chodili vždy v nedeľu do stajne. Keďže dievčatá mali veľa povinností a aktivít, o hlavný program sa mi postarala Kirsi, mamina dievčat. Aj s ňou som mala veľmi dobrý vzťah a vďaka nej som bola schopná prekonať hranice svojej komfortnej zóny. Pomohla mi pri socializácii a chápaní ľudského správania. S poslednou sestrou Millou sme boli veľmi rozdielne a zrejme i preto sme sa nestali až takými veľkými kamarátkami.

Rozhodla si sa zvládnuť dvojmesačný pobyt so všetkým, čo k tomu patrí, napriek svojim špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám. V čom si sa podľa teba musela prispôbiť ty a v čom oni?

Z oboch strán sa vyskytli isté ústupky, ale s určitosťou negatívne nezasahovali do pobytu. Myslím, že ja som musela upustiť od niektorých svojich zásad a rutín, ktoré by mohli obmedzovať priebeh, čo znamená, že som musela byť flexibilnejšia, najmä čo sa týka stravovania. Na druhej strane, rodina Silonsaari chápala moje špeciálne potreby a snažili sa tomu prispôbiť i program.

Ako si trávila voľný čas? Počula som, že si sa starala o koňa...

Väčšinu času som študovala, ale, samozrejme, veľa času som trávila s rodinou. Poznávala som krajinu a prírodu, navštívila som mnoho múzeí, miest a kultúrnych pamiatok. Veľa času som športovala, čo zahŕňalo skákanie na trampolíne, bicyklovanie sa, prechádzky okolo jazera

a v neposlednom rade jazdenie. V nedele som chodievala do stajne a dokonca som mala možnosť zajazdiť si na fínskom koníkovi.

Čo z pobytu vo Fínsku hodnotíš najvyššie? A čo ťa naopak sklamalo?

Veľmi milo ma prekvapila prítivnosť ľudí, s ktorými som sa počas pobytu stretla a, samozrejme, nešlo výlučne o fínskych obyvateľov. Myslím, že najväčší strach som mala práve z prijatia nového kolektívu. Najväčšmi si vážim priateľstvo mojich sestier, Alissy a Silvie, vďaka ktorým som sa cítila v rodine veľmi príjemne. Čo ma však sklamalo, bol systém výuky na škole. Mala som nesmierne veľké očakávania ohľadom edukácie vo Fínsku, ale zistila som, že mi tento spôsob príliš nevyhovoval. Problém bol v nedisciplinovanosti žiakov, ktorá poskytovala priestor pre vznik anarchie, kde študenti takmer vládli nad učiteľmi.

Ak by si mala dať nejakú radu slovenskému školstvu, čo by to bolo?

Nevytvárať umelý tlak na žiakov. V slovenskom školskom systéme platí: „Účel svätí prostriedky,“ čím chcem povedať, že sme veľmi zameraní na výsledky a nezáleží na ceste, ktorou ich dosiahneme. Dôležité je mať úspech. Ja sama som na výsledky a úspech veľmi zaťažená, a preto sa mi páčilo, že vo Fínsku som nemusela študovať kvôli dojmu na ostatných ľudí, ale kvôli sebe. Študovanie tam ma naplňovalo veľkou radosťou a spokojnosťou z možnosti si neustále rozširovať vedomosti, a to z rôznych odborov.

Rozhovor s mentorkou Satu

Satu, tvojou agendou je pomáhať výmenným študentom na škole Schildtin lukio počas ich pobytu vo Fínsku s adaptáciou na fínske podmienky vo vzdelávaní, rozdielne zvyky v rodine, ale aj celkovo v kultúre. Spolupracovala si aj s Petrou. Vedela si, že Petra je študentka so špeciálnymi potrebami. Bol problém prijať ju na vašu školu vo výmennom programe?

Áno, samozrejme som to vedela, slovenská škola bola v tejto oblasti otvorená. Pýtali sa na môj názor. Cítila som, že práve prijatie rôznych študentov je výzva plne v súlade s ideami programu Erasmus+ a určite je dôležité skúsiť to. Pochopiteľne, nebolo jednoduché nájsť hositeľskú rodinu, ktorá by si trúfla hostiť dieťa so špeciálnymi potrebami, zároveň bolo náročné nájsť cestu, ako na Petrinu situáciu korektne upozorniť. Už samotné hostovanie zahraničného študenta je výzvou a tu sa akoby zdvojnásobila náročnosť celého procesu.

Aké sú tvoje skúsenosti so študentmi so špeciálnymi potrebami?

Vzhľadom k tomu, že vo Fínsku sú všetci študenti so špeciálnymi potrebami priamo integrovaní v klasických triedach, ako výchovná poradkyňa mám skúsenosti, avšak dosiaľ šlo vždy o mojich študentov. Profesionálnu pomoc u nás aktuálne poskytuje špeciálny pedagóg, s ktorým úzko spolupracuje aj výchovný poradca. Samozrejme, sme trénovaní zvládať komunikáciu so študentmi s rôznymi diagnózami, do čoho spadá aj práca so študentmi s rôznymi formami autizmu.

Môžeš stručne zhrnúť, v čom spočíva podpora študentov so špeciálnymi potrebami vo fínskych školách?

Predovšetkým v úzkej spolupráci všetkých profesionálov na škole, ktorí tvoria takzvané multiprofesionálne skupiny. Tie prirodzene celý čas intenzívne spolupracujú aj s rodičmi, čo je nevyhnutná súčasť procesu integrácie.

Ako sa Petra začleňovala do kolektívu nových spolužiakov?

Petra je dobrou a pracovitou žiačkou a prostredie školy sa javí ako jej komfortná zóna. Možno aj vzhľadom na to sa špecifické potreby spojené s jej diagnózou neprejavovali v kontexte školských interakcií.

Ako jej išlo štúdium?

Ako som už povedala, Petra je naozaj dobrá študentka. Má aktívny záujem rozširovať svoje vedomosti a snaží sa rozumieť jednotlivým témam v ich širšom kontexte.

Zapojila sa Petra do nejakých mimoškolských aktivít alebo integračných programov sprostredkovaných školou?

Od momentu, keď sme začali plánovať Petrinu výmenu, sme sa snažili nadviazať funkčný kontakt medzi školou, Petrinou rodinou a jej hositeľskou rodinnou, a tak spoločne vytvoriť plán, ako počas výmeny fungovať. V tomto kontexte bolo výhodnou, že Petrina hositeľská mama je zároveň učiteľkou na našej škole.

Mala hostiteľská rodina predošlé skúsenosti s touto úlohou? Ako fungovala vaša spolupráca? Ponúkla škola Petrinej hostiteľskej rodine prístup k nejakej forme nadštandardnej podpory?

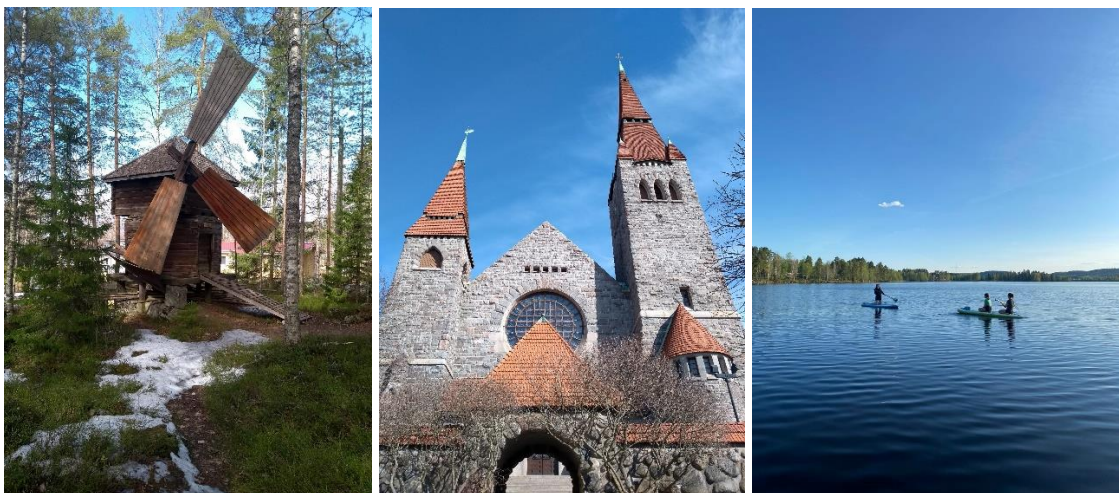
Je komplikované realisticky si predstaviť, čo všetko zahŕňa hosťovanie študenta so špeciálnymi potrebami, ak ste predtým nemali žiadnu obdobnú skúsenosť. Hostiteľská rodina preto mala prístup ku konzultáciám so psychológom, ale aj so školskými špecialistami a zdravotnými odborníkmi. Obzvlášť náročnou témou boli Petrine špecifické stravovacie návyky. Aj napriek tomu, že bola na túto záležitosť hostiteľská rodina vopred upozornená, ostalo to zdrojom istej úzkosti počas celého Petrinho pobytu.

Aká je spätná väzba hostiteľskej rodiny smerom k Petrinu dvojmesačnému pobytu?

Pre celú rodinu bol Petrin pobyt veľkou skúsenosťou. Priznávajú, že vzhľadom na špecifickú situáciu bol pobyt občas naozaj náročný. Oceňujeme ich odvahu, že si trúfli hostiť žiaka so špeciálnymi potrebami.

Máte nejakú radu pre slovenských učiteľov, ako pristupovať k vzdelávaniu a integrácii študentov so špeciálnymi potrebami?

Integrácia študentov so špeciálnymi potrebami je proces, ktorý sa týka celej školskej komunity. Je potrebné celú záležitosť dobre a otvorene prediskutovať a nájsť najlepšie možné riešenie, ako študenta začleniť do školského diania. Kľúčom k úspechu je porozumenie a záujem o študenta a empatia, ktoré, súdiac podľa mojej osobnej skúsenosti, vašej škole a kultúre naozaj nechýbajú.

**Autorka rozhovorov: Mgr. Ivana Horecká
Autorka fotografií: účastníčka mobility Petra**